

KOCA RÂGİP PAŞA ÜZERİNE BİR KAYNAKÇA DENEMESİ

Bilge KARGA GÖLLÜ¹

ÖZET

Bibliyografya çalışmaları birçok araştırmaya malzeme sağlar. Bu araştırmalara bakıldığında konuyla ilgili yapılan çalışmaların konunun daha çok hangi yönüyle ilgili olduğu, hangi türde yapıldığı hakkında genel bir izlenim kazanmış oluruz. Biz de bu amaçla hem edebî hem de siyasi kişiliğiyle ön plana çıkmış olan Koca Râgıp Paşa üzerine bir kaynakça çalışması yapmaya karar verdik. Öncelikle, gerek kütüphaneler gerekse web tabanlı araştırma olanakları kullanılarak Koca Râgıp Paşa ile ilgili bir literatür taraması yapıldı ve Koca Râgıp Paşa ile doğrudan bağlantılı olan çalışmalar esas alındı. Tespit edilen çalışmalar (ansiklopedi maddesi, bildiri, kitap, makale, seminer, tez) alfabetik olarak türlerine göre sınıflandırıldı. Bu çalışmanın, Paşa hakkında bundan sonra yapılması gerekenlerle ilgili fikirler sunması yönüyle az da olsa araştırmacılara katkı sağlayacağı kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Koca Râgıp Paşa, kaynakça, XVIII. yüzyıl, divan edebiyatı

A BIBLIOGRAPHY TRIAL ON KOCA RAGIP PASHA

ABSTRACT

Bibliography studies provides a lot of research material. The subject of the work done on the subject when we look at the research, which is more about the direction in which we have gained a general impression of what kind. We decided to do a study on the bibliography for this purpose as well as literary and political personality who rose to plan ahead with Koca Ragıp Pasha. Firstly, we used both libraries and web-based research facilities for literature review about Koca Ragıp Pasha and studies are directly related Pasha was based. Identified studies (encyclopedia article, reports, books, articles, seminars and thesis) were classified alphabetically by type. In this study, we believe it will contribute little if the direction to provide researchers with ideas about what to do after that about Pasha.

Key Words: Koca Ragıp Pasha, bibliography, XVIII. century, divan literature

¹ Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, bkarga@cu.edu.tr

Giriş

Nedim ve Şeyh Gâlip'ten sonra klasik edebiyatımızın yetiştirdiği onsekizinci yüzyılın en önemli şairlerinden biri de Koca Râgıp Paşa'dır (1699-1763). Beyitlerinin çoğu günlük hayatta da dile pelesenk olan Râgıp Paşa'nın eserleri ve Laleli'de yaptırmış olduğu kütüphane onun edebiyata ve sanata verdiği değeri gösterir. Bunun yanı sıra devlet adamı yönüyle de adından söz ettirmiş olan Râgıp Paşa sıradan bir memuriyetten sadrazamlığa kadar yükselmiş, bilgisi ve olaylara karşı duruşuyla dönemin padişahının bile dikkatini çekmiştir². Bu nedenle dönemin önemli şahsiyeti Koca Râgıp Paşa üzerine şimdiye kadar hangi çalışmaların yapıldığını merak ettik ve hakkında bir kaynakça hazırlamanın yararlı olacağını düşündük. Bu amaçla ilk olarak yapılan çalışmaların doğrudan Koca Râgıp Paşa ile ilgili olmasına dikkat ederek literatür taraması yapıldı. Yoksa başlığında yer almasa da muhtevada Koca Râgıp Paşa ile ilgili olan makaleler³, içeriğinde Koca Râgıp Paşa'dan söz eden kitaplar⁴ bulunmaktadır. Ayrıca bazı gazetelerde⁵ ve arşivlerde⁶ Paşa hakkında yazılara da rastlandı. Biz bu çalışmada sadece Koca Râgıp Paşa ile doğrudan bağlantılı (ansiklopedi maddesi, bildiri, kitap, makale, seminer, tez) olan çalışmaları esas aldık. Araştırma sırasında ise bazı kütüphanelere bizzat gidildiği gibi web-tabanlı araştırma olanakları da kullanıldı⁷. Tarama tamamlandıktan sonra elde edilen bilgiler ansiklopedi maddesi, bildiri, kitap, makale, seminer, tez başlıkları altında alfabetik olarak tasnif edilerek sunuldu.

² Geniş bilgi için bk.: Yorulmaz, Hüseyin, *Koca Ragıp Paşa*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998.

³ bk.: Öksüz, Zehra, XVIII. Asır İstanbulu'nun Kültür Merkezleri Olarak Edebiyat Mahfilleri: Kültürel Mirasın Aktarımında "Edebiyat Mahfillerinin Rolü, International Journal of Science Culture and Sport, August 2015, Special Issue 4, s. 141-156 ; Gönel, Hüseyin, "Yıkılıpdur Bu Cihân" ve Altı Nazire, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. 6, S. 28, Güz 2013, s. 118-128.

⁴ bk.: Bayrak, M. Orhan, İzahlı İstanbul Sözlüğü, "Koca Ragıp Paşa Kütüphanesi", "Koca Ragıp Paşa Sebili", "Koca Ragıp Paşa Türbesi" maddeleri, tarih düşünce kitapları yayımları, İstanbul 2004, s. 156; Olgun, Tahir, Divan Edebiyatının Bazı Beyitlerinin İzahına Dair, Edebî Mektuplar, haz. Cemâl Kurnaz, Akçağ Yay., Ankara 1995, s. 90- 110 ; İpekten, Haluk - Mustafa İsen- Recep Toparlı- Naci Okçu- Turgut Karabey, tezkirelere göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988, s. 361, Kesik, B, (2015), "Koca Râgıp Paşa" mad., Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, madde no: 11774, Erişim: [http : // www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com / index.php? sayfa =detay&detay=3207/](http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3207/) 12.10.2016/09:48.

⁵ Karahan, Abdülkadir, Vefatının yıl dönümünde Koca Ragıp Paşa, Türkiye Gazetesi, (28 Nisan 1993), s. 13.

⁶ Batur, Sabahattin, Koca Ragıp Paşa Kütüphanesi, SKYLIFE, Taha Toros Arşivi, Dosya No: 111-Kütüphaneler, Kasım 1995, s. 42-48 [http : // earsiv.sehir.edu.tr:8080 / xmlui / bitstream / handle / 11498 / 5743 / 001582497010 . pdf? sequence = 1 & isAllowed = y](http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/5743/001582497010.pdf?sequence=1&isAllowed=y) Erişim Tarihi: 28. 04. 2016/ 13: 00; Malkoç, Neriman, İstanbul Kütüphaneleri: Ragıp Paşa Kütüphanesi, Taha Toros Arşivi, Dosya No: 111, s. 5; Midhat Cemal Kuntay, 19uncu Asırda Paşa Şairler, Taha Toros Arşivi, Dosya No:232. [http : // earsiv.sehir.edu.tr : 8080 / xmlui / bitstream / handle / 11498 / 15995 / 001582748010. pdf? sequence=1&isAllowed=y](http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/15995/001582748010.pdf?sequence=1&isAllowed=y) Erişim Tarihi: 28. 04. 2016/14:59.

⁷ <http://tez.yok.gov.tr>; www.dergipark.ulakbim.gov.tr; [web of science](http://web.of.science.com); www.scopus.com; <http://scholar.google.com.tr>; [http : // books.google.com.tr](http://books.google.com.tr); [http : // doaj.org](http://doaj.org); sciencedirect.com; [http : // online.sagepub.com](http://online.sagepub.com); [http : // ulakbim.tubitak.gov.tr](http://ulakbim.tubitak.gov.tr); Marmara Üniversitesi Kütüphane ve Dökümantasyon Dairesi Başkanlığı; TC. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.

Bu araştırmada tespit edilen çalışmaların derli toplu bir dökümünün yapılmasının, Koca Râgıp Paşa ile ilgili çalışma yapacaklara fikir vereceği düşüncesindeyiz. Aynı zamanda şimdiye kadar klasik edebiyatımızda bazı önemli şahsiyetler üzerine kapsamlı bibliyografya çalışmaları yapılmıştır⁸. Ölümünün 250. yılında saygıyla andığımız Koca Râgıp Paşa ile ilgili bu kaynakça denemesi de umarım Paşa hakkında daha kapsamlı bir bibliyografya hazırlanmasına zemin hazırlar.

Literatür

A. Ansiklopedi Maddesi:

Akşit, N-Sanır, F, (1981), "Koca Ragıp Paşa" mad., *Genel Bilgi Ansiklopedisi*, Serhat Dağıtım, s. 851, İstanbul.

Aydiner, M, (2007), "Râgıp Paşa" mad., *İslâm Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, C. 34, s. 403-406, İstanbul.

Baykal, B. S, (1988), "Râgıp Paşa" mad., *İslâm Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Basımevi, C. 9, s. 594-596, İstanbul.

Büyük Türk Klâsikleri, (1987), "Koca Râgıp Paşa" mad., Ötügen-Söğüt Yayınları, C. 6, s. 379-386, İstanbul.

Cunbur, M, (2007), "Râgıp Paşa" mad., *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, AKM Yay., C. 7, s. 268-269, Ankara.

Demiriz, Y, (1994), "Ragıp Paşa Köşkleri" mad., *Dünden bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, C. 6, s. 296-297, İstanbul.

Erünsal, İ. E, (2007), "Râgıp Paşa Kütüphanesi" mad., *İslâm Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, C. 34, s. 406-407, İstanbul.

Eyüboğlu, İ. Z, (1976), "Ragıp Paşa" mad., *Meydan Larousse*, Meydan Yayınevi, C. 10, s. 438-439, İstanbul.

Işık, İ, (2006), "Ragıp Paşa (Koca)" mad., *Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, Elvan Yay., C. 7, s. 3024, Ankara.

Kalyoncu, N. K, (Haziran 1982), "Koca Ragıp Paşa Kütüphanesindeki Ahşap Avizeler", *Türkiyemiz*, XIII/37, s. 31-33, İstanbul.

Karahan, A, (1977), "Ragıp Mehmed Paşa" mad., *İslâm Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, C. XXVII, İstanbul.

"Koca Râgıp Mehmed Paşa" mad., (1993-1994), *Yeni Rehber Ansiklopedisi*, Türkiye Gazetesi, C. 12, s. 121-122.

⁸ bk.: Cunbur, Müjgân, Fuzûlî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi, Maarif Basımevi, İstanbul 1956; Keleş, Reyhan, Şâir Nâbî Bibliyografyası, Zafer Form Ofset Matbaacılık, Erzurum 2011.

Koç, H, (1994), "Ragıp Paşa Kütüphanesi" mad., *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, C. 6, s. 297-298, İstanbul.

_____, (2008), "Ragıp Paşa (Koca)" mad., *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, YKY, C. 2, s. 443-445, İstanbul.

Özkırımlı, A, (1987), "Ragıp Paşa" mad., *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cem Yayınevi, C. 4, s. 982, İstanbul.

"Ragıp Paşa (Koca)" mad., (1990) *AnaBritannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, C. 18, Ana Yayıncılık, s. 270, İstanbul.

_____, (1992), *Büyük Lûgat ve Ansiklopedi*, Meydan Larousse, Sabah, C. 16, s. 396-397.

Tokay, H, (1994), "Koca Ragıp Paşa Külliyesi" mad., *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, C. 5, s. 34-35, İstanbul.

Tolasa, H, (1982), "Koca Ragıp Paşa" mad., *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, C. 5, s. 376-377, İstanbul.

Uluçay, M. Ç, (1979), "Ragıp Paşa, Mehmet, Koca" mad., *Tarih Ansiklopedisi (Orta Dereceli Okullar İçin)*, Bateş Yayınları, 3. baskı, s. 394, İstanbul.

B. Bildiri:

Aydiner, M, (14-16 Mayıs 2007), "Koca Ragıp Paşa Döneminde Askeri İslah Girişimleri", *Eskiçağ'dan Modernçığ'a Ordu: Oluşum, Teşkilat ve İşlev Sempozyumu*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi, İstanbul.

_____, (7/8 Eylül 2007), "Koca Ragıp Paşa'nın Maliye'de Yaptığı Yenilikler", *Uluslararası I. İktisat Kongresi*, İstanbul.

Kesik, B, (16-18 Ekim 2009), "Koca Ragıp Paşa'nın Şiirlerinde Hikemî Tarz" *Uluslar Arası V. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu*, Mardin.

Tunç, S, (16-18 Ekim 2009), "Onsekizinci Yüzyılda Nâbî Takipçisi Bir Şair: Koca Râgıp Paşa ve Şiir Anlayışı", *V. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu*, [Uluslararası -Prof. Dr. Harun Tolasa Hatırasına, Mardin Artuklu Üniversitesi: 11ss.], Mardin.

C. Makale:

Afyoncu, E, (2007), "Kalemde Kılıca: Koca Râgıp Paşa'nın Osmanlı Bürokrasisinde Yükselişi", *Journal of Turkish Studies*, Vol.: 31, Issue: 1, p. 11-20.

Ahmet Refik, (1318), "Râgıp Paşa Devrinde İstanbul Hayatı", *Yeni Mecmua*, C. II, İstanbul.

Akdoğan, G. İ, (Ocak-Şubat-Mart 2004), "Koca Ragıp Paşa Kütüphanesi", *Yapı Kredi Sermet Çiftler Araştırma Kütüphanesi Bülteni*, S. 12, M.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Kütüphanesi, nr. G107529.

Akyol, A. A, - Kadioğlu, Y. K, - Özgümüş, Ü, - Kanyak, S, (2014), "İstanbul Koca Ragıp Paşa Kütüphanesi Camları Arkeometrik Analizleri", *Turkish Studies*,

International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 9/10, p. 5-17, Ankara.

Atsız, H. N, (1941), "Koca Ragıp Paşa, Haşmet ve Fitnat Hanım Arasında Şakalar", *Çınaraltı*, S. 3, İstanbul.

Aydiner, M, (2006) "Arşiv Belgeleri Işığında Bilinmeyen Yönleri İle Koca Ragıp Paşa", *CIEPO-17 Comite International D'etudes Pre-Ottomanes Et Ottomanes [International Committee Of Pre-Ottoman And Ottoman Studies]*, Trabzon.

_____, (2007), "Koca Ragıp Paşa Döneminde Osmanlı Ermenileri", *Tarihi Gerçekler ve Bilimin Işığında Ermeni Sorunu*, s. 28-77, İstanbul; "Ottoman Armenians During The Time Of Koca Ragib Pasha", *Review Of Armenian Studies*, No. 15-16, 2007, s. 97-132.

Cunbur, M, (1963), "Ragıp Paşa Kütüphanesi Hakkında Yabancıların Görüşleri", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XII, 1-2, , s. 17-26, İstanbul.

Demiriz, Y, (1992), "Caddebostan'da Mabeyinci Ragıp Paşa'nın Kızı İçin Yaptırdığı Köşk Hakkındaki Bazı Notlar", *Semavi Eyice Armağanı*, İstanbul Yazıları, İstanbul.

Erbay, N, (Sonbahar 2014), "Koca Ragıp Paşa'nın Gazellerinde İnsan ve Toplum İlişkisine Dair Hikemi Söyleyişler", *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 11, s. 124-141.

Gültekin, H, (2015), "Koca Râgıb Paşa'dan Nâdir Şah'ın Nedimi Mirza Zeki'ye Cevâb-nâme", *The Journal of Academic Social Science Studies*, Autumn II, S. 38, s. 61-70.

_____, (2015), "Koca Râgıb Paşa Münşeât'ında Nâdir Şah ve Caferî Mezhebi Tartışmalarına Dair Mektuplar", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, S. 76, s. 55-78.

Gültekin, T, (Aralık 1979; Ocak 1980; Mayıs 1980), "Şâir Devlet Adamı Koca Ragıp Paşa", *Diriliş Dergisi*, sayı: 63-64-68.

Haksever, H, İ, (Winter 2016), "Koca Râgıb Paşa'nın Padişaha Gönderdiği Üç Telhis", *Journal of Turkish Language and Literature*, Volume:2, Issue I, p. 167-174.

Kaya, N, (2007), "Râgıb Mehmed Paşa and His Library", *İslamic manuscripts*, s. 185-193 (<http://www.islamicmanuscripts.info/reference/books/Pfeiffer-2007-Kropp-Approaches/Pfeiffer-2007-Kropp-Approaches-185-193-Kaya.pdf> / Erişim Tarihi: 28. 04. 2016 / 14:45).

Kesik, B, (2009), "Koca Râgıb Paşa'nın Şiirlerinde Sebk-i Hindî Tesiri", *Gaziosman Paşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, C. 4, S. 2, s. 150-169, Eskişehir.

_____, (2013), "Koca Râgıb Paşa'nın Şiirlerinde Hikemî Tarz", *Ahmet Atillâ Şentürk Armağanı*, Akademik Kitaplar, İstanbul.

Kocić, M, (14 September 2015), "The Problem of 'Albanian Nationalism' During The Reign of Koca Mehmed Ragıb Pasha (1757-1763) In The Light of The Venetian Report", *Original Scientific Paper*, p. 82-90.

Kreiser, K, (2012), "Zwischen arabischer Provinz und Hoher Pforte. Beziehungen, Bildung und Politik des osmanischen Bürokraten Râgıb Mehmed Paşa (st. 1763)", *Die Welt des Islams*, Volume 52, Issue 2, p. 223-224.

Mutlu, İ, (1963), "Ragıppaşa Kütüphanesi 200 Yaşında" *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, C. XII, S: 1-2, 25 sayfa, İstanbul.

Özdemir, M, (Ağustos 2014), Koca Râgıb Paşa'nın "Neye Dirlir" Redifli Gazelinin Düşünce Alanı Merkezli Metin Çözümleme Yöntemine (DAM) Göre Şerhi, *TSA / Yıl: 148, S: 2*, s. 187-201.

Sievert, H, (2013), Eaves dropping on the Pasha's Salon; Usual and Unusual Readings of an Eighteenth-Century Ottoman Bureaucrat (Paşa'nın Salonuna Kulak Kabartma: 18. Yüzyıl Bir Osmanlı Bürokratının Olağan ve Fevkalade Okumaları), *The Journal of Ottoman Studies/ Osmanlı Araştırmaları*, C. XLI, S. 41, s. 159-195.

Türek, A, (1958), Ragıp Paşa Kütüphanesi'nde Bilinmeyen Bâzı Arapça Yazmalar, *Şarkiyat Mecmuası*, Osman Yalçın Matbaası, S. 2, s. 91-103, İstanbul.

Yazar, İ.-Kaplan, O, (2014), "XVIII. Yüzyıl Klâsik Türk Şiirinde Eş Anlamlı, Yakın Anlamlı ve Aralarında Anlam İlgisi Bulunan Kelimelerin Stilistik Açıdan Kullanımı: Şeyh Gâlib, Nedîm ve Koca Râgıb Paşa Örneği", *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 2, S: 4, C. 4, s. 219-241.

Yüksel, S, (1963), "Kuruluşunun İlk Yıllarında Koca Ragıp Paşa Kütüphanesi", *Türk Kütüphaneciliği*, V. 12, Issue: 1-2, s. 27-30.

_____, (1974), Koca Ragıp Paşa'nın Bilinmeyen Gazelleri, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Enstitüsü, Türkoloji Dergisi*, C. IV, S. I, Ankara Üniversitesi Basımevi, s. 77-80, Ankara.

_____, (1977), "Koca Ragıp Paşa'nın Sanatında ve Yaşantısında Haşmet'in ve Fitnat'ın Yerleri", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, C. 7, S. I, s. 23-33, Ankara.

_____, (1977), Koca Ragıp Paşa'nın Ramazâniyyesi, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, C. 7, S. I, s. 44-46, Ankara.

Ç. Kitap/Kitapçık:

Baykal, B. S, (1939), *Koca Ragıp Paşa-Büyük Friedrich 18 inci Asırda Şark Ve Garb Alemine Kısa Bir Bakış; Türkiye-Prusya Münasebetlerinin Başlangıç Ve 1765 Senesine Kadar İnkışafı*, CHP Konferanslar Serisi; 5, 18 sayfa, Ankara.

Defter-i Kütüphane-i Ragıp Paşa, (1285), Matbaa-i Amire, İstanbul.

Gültekin, H, (2015), *Türk Edebiyatında İnşâ: Tarihî Gelişim-Kuram-Sözlük ve Münşeât-ı Koca Râgıb Paşa*, AKM Yay., Ankara.

Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 25, Sayı 4, 2016, Sayfa 137-146

İsmail Hikmet, (1933), *Ragıp Paşa*, Kanâ'at Kütüphanesi, İstanbul.

_____, (1933), *Koca Ragıp Paşa ve Fitnat*, Kanâ'at Kütüphanesi, İstanbul.

İzgöer, A. Z, (2003), *Koca Ragıp Mehmed Paşa -Tahkik ve Teyfik: Osmanlı-İran Diplomatik Münasebetlerinde Mezhep Tartışmaları*, Kitabevi Yayınları, İstanbul.

[Râgıb Mehmed Paşa alias:], (2000), *Muhammad al-Râghib: Mawsû'at mustalahât al-mawdü'ât fi Safînat al-Râghib wa-dafinat al-matâlib*, eds. Rafic Al-Ajam and Ali Dahrouj, Librairie du Liban, Beirut.

Râgıp Paşa, (1252/1836), *Divân-ı Râgıp Mehmed Paşa*, Bulak Matbaası, Kâhîre.

Uraz, M, (1940), *Râgıp Paşa*, İstanbul.

-----, (1941), *Ragıp Paşa Hayatı, şahsiyeti, eserleri ve yazılarından seçme parçalar*, Tefeyyüz Kitaphanesi, Büyük şairler serisi. C. 10, 56 sayfa.

Yorulmaz, H, (1998), *Koca Ragıp Paşa*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

D. Seminer:

Kocatürk, T, (?), *Koca Ragıp Paşa Kütüphanesi Sıbyan Mektebi Revak Gergilerinin Onarımı, Kârgir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri IV*, M.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Kütüphanesi, nr. G114817.

Tanç, N, (26. 03. 2015), *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Seminerleri VI: Klâsik Türk Edebiyatının Renkli Bir Şahsiyeti: Koca Râgıp Paşa, "Koca Râgıp Paşa'nın Hikemî Şiir Ekolü İçerisindeki Yeri"*, Muğla.

E. Tez:

Aydiner, M., (2005), *Koca Râgıp Mehmed Paşa-Hayatı ve Dönemi: 1699-1763*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi S. B. E., Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Baybara, H, (1993), *Ragıp Paşa Kütüphanesi'nde bulunan kelimelerin tanıtım ve tasvifi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Metin Yurdağur, nr. 25812, İstanbul.

Demirbağ, Ö, (1999), *Koca Ragıp Paşa ve Divan-ı Ragıp*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Doktora Tezi, Danışman: Birol Emil, nr. 87640, Van.

Evirgen, M, (1950), *Sadrâzam Râgıp Mehmed Paşa*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Mezuniyet Tezi, nr. 1803, İstanbul.

Itkowitz, N, (1959), *Mehmed Raghîb Pasha; The Making of an Ottoman Grand Vizier*, Doktora Tezi, Princeton University.

İzgöer, A. Z, (1988), *Tahkik ve Teyfik (Ragıp Mehmed Paşa)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeniçağ Târîhi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: İsmet Miroğlu, nr. 299, İstanbul.

Kafa, Ö, (2000), *Koca Ragıp Paşa ve Azmi-Zade Haleti'nin münşe'atları üzerine mukayeseli sentaks İncelemesi*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Emin Kalay, nr. 99791, Edirne.

Özel, H., (2014), *Koca Râgıb Mehmed Paşa'nın Münşe'ât ve Telhîsâtı (Değerlendirme-Metin)*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Soysal, F, (2006), *Koca Ragıp Paşa'nın Farsça manzumeleri (metin-çeviriyorum)*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Ömer Demirbağ, nr. 189044, Van.

Uzun, F. Ç, (2000), *Belgrad hakkında Ragıp Paşa'ya ait bir risale: Fethiyye-i Belgrad (1739)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Danışman: M. Hüdayi Şentürk, nr. 93819, Sakarya.

Yorulmaz, H, (1989), *Koca Ragıp Paşa Divanı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Kemal Yavuz, nr. 6970, İstanbul.

Sonuç

Bu araştırma neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

* Koca Râgıp Paşa hakkında yazılmış 20 ansiklopedi maddesi, 4 bildiri, 28 makale, 11 kitap/kitapçık, 2 seminer, 11 tez çalışmasına ulaşıldı. Toplamda 76 çalışma sunduğumuz bu yazıda en fazla çalışmanın makale bazında olduğu saptandı.

* Bildirilerin ikisinin Râgıp Paşa'nın devlet adamı yönüyle, ikisinin de edebî kişiliğiyle (şiiirlerinin hikemî yönü) ilgili olduğu tespit edildi.

* Makalelerin 7'si Koca Râgıp Paşa Kütüphanesi, 1'i kızı için yaptırdığı köşk, 4'ü devlet adamlığı ve bürokrat kişiliği, 3'ü devrinde yaşananlar, 2'si şair çevresi, 1'i bilinmeyen yönleri, 3'ü yazdığı mektuplar, 2'si gazellerinde hikemiyat, 1'i şiiirlerinde Sebki-i Hindi tesiri, 2'si bilinmeyen gazelleri ve ramazaniyesi, 2'si de şiiirlerinin modern yöntemlerle incelenmesi şeklindedir.

*Hakkında yazılan kitapların az olduğu ve bunların 4'ünün Koca Râgıp Paşa'nın devlet adamlığı ile ilgili olduğu görüldü.

*Hakkında verilen seminerlerin biri hikemî yönü biri de kütüphanesiyle ilgilidir.

* Tez olarak yapılan çalışmalara bakıldığında bugüne kadar eserlerinden münşe'atı, risalesi, divanı, Farsça şiiirleri ve bazı eserleri üzerine incelemeler yapılmış, kütüphanedeki kelam yazmaları incelenmiştir.

XVIII. yüzyıla gerek devlet adamı kimliğiyle gerekse şairliğiyle damga vurmuş olan Koca Râgıp Paşa ile ilgili çalışmalara bakıldığında devlet adamlığı yönü edebî yanına oranla daha fazla irdelenmiştir. Yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak, Paşa'nın şiirleri üzerindeki Sebki Hindî tesiri, hikemî yönü vurgulanmıştır. Yukarıda da görüldüğü gibi mukayeseli çalışmalar, şiirlerine modern inceleme yöntemleriyle bakılması gibi son yıllarda yapılan araştırmalar bir elin parmakları kadar bile değildir. Bu önemli şahsiyet üzerine söylenmesi gerekenler bu kadar olmamalıdır. Öyleyse biz edebiyat araştırmacılarının yapması gereken, bu güne kadar yapılmış olandan çok daha fazlasıdır.

Çalışma sırasında yukarıda adı geçen tüm kaynaklara ulaşılmaya çalışılmış ve yararlanılmıştır. Yazıda atıf yapılan çalışmalar ise aşağıda sunulmuştur.

Kaynaklar

Batur, S, (Kasım 1995), Koca Ragıp Paşa Kütüphanesi, *SKYLİFE*, Taha Toros Arşivi, Dosya No: 111-Kütüphaneler, s. 42-48 [http : // earsiv. sehir. edu. tr: 8080 / xmlui / bitstream / handle / 11498 / 5743 / 001582497010 . pdf? sequence = 1 & isAllowed = y](http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/5743/001582497010.pdf?sequence=1&isAllowed=y) Erişim Tarihi: 28. 04. 2016/ 13: 00.

Bayrak, M. O, (2004), "Koca Ragıp Paşa Kütüphanesi", "Koca Ragıp Paşa Sebili", "Koca Ragıp Paşa Türbesi" maddeleri, *İzahlı İstanbul Sözlüğü*, tarih düşünce kitapları yayınları, s. 156, İstanbul.

Cunbur, M, (1956), *Fuzûlî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi*, Maarif Basımevi, İstanbul.

Gönel, H, (Güz 2013), "Yıkılıpdu Bu Cihân" ve Altı Nazire, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 6, S. 28, s. 118-128.

İpekten, H, İsen M, Toparlı R, Okçu N, Karabey, T, (1988), *tezkiirelere göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 361, Ankara.

Karahan, A, (28 Nisan 1993), Vefatının yıl dönümünde Koca Ragıp Paşa, *Türkiye Gazetesi*, s. 13.

Keleş, R, (2011), *Şâir Nâbî Bibliyografyası*, Zafer Form Ofset Matbaacılık, Erzurum.

Kuntay, M. C, (?), 19uncu Asırda Paşa Şairler, *Taha Toros Arşivi*, Dosya No:232. [http : // earsiv. sehir. edu. tr : 8080 / xmlui / bitstream / handle / 11498 / 15995 / 001582748010. pdf? sequence = 1&isAllowed = y](http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/15995/001582748010.pdf?sequence=1&isAllowed=y) Erişim Tarihi: 28. 04. 2016/14:59.

Malkoç, N, (?), İstanbul Kütüphaneleri: Ragıp Paşa Kütüphanesi, *Taha Toros Arşivi*, Dosya No: 111, s. 5.

Olgun, T, (1995), *Divan Edebiyatının Bazı Beyitlerinin İzahına Dair, Edebî Mektuplar*, haz. Cemâl Kurnaz, Akçağ Yay., s. 90- 110, Ankara.

Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 25, Sayı 4, 2016, Sayfa 137-146

Öksüz, Z, (August 2015), XVIII. Asır İstanbulu'nun Kültür Merkezleri Olarak Edebiyat Mahfilleri: Kültürel Mirasın Aktarımında "Edebiyat Mahfillerinin Rolü, *International Journal of Science Culture and Sport*, Special Issue 4, s. 141-156.

Yorulmaz, H, (1998), *Koca Ragıp Paşa*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Web Tabanlı Kaynaklar

<http://books.google.com.tr>

<http://doaj.org>

<http://online.sagepub.com>

<http://scholar.google.com.tr>

<http://tez.yok.gov.tr>

[http://www.islamicmanuscripts.info/reference/books/Pfeiffer - 2007 -](http://www.islamicmanuscripts.info/reference/books/Pfeiffer-2007-Kropp-Approaches/Pfeiffer-2007-Kropp-Approaches-185-193-Kaya.pdf)

Kropp - Approaches / Pfeiffer -2007- Kropp - Approaches -185 - 193 - Kaya . pdf / Erişim Tarihi: 28. 04. 2016 / 14:45.

<http://www.turkedebiyatitsimlersonzlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3>

207/

<http://ulakbim.tubitak.gov.tr>

Marmara Üniversitesi Kütüphane ve Dökümantasyon Dairesi Başkanlığı

sciencedirect.com

TC. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

www.dergipark.ulakbim.gov.tr

web of science

www.scopus.com